

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељу, средом и
суботом.

Цена је на годину 10 фор.,
на годину 5 фор., на чет-
врт године 2 фор. 50 новч.
а. вр. за Аустрију, а
бију на годину 100 гроша,
на по год. 50, а на четврт.
године 25 гроша.

ЗАСТАВА

Огласи се рачунају по коли-
чини врсти, које из гармонично
заузимају, и за сваку врсту
плаћа се за први пут 6, за
сваки даљи пут 4 новч. Осим
тога за жиг увек по 30 новч.
Дописи се шаљу уредништва
а предплата администрацији
„ЗАСТАВА“ у Пешти, Pala-
stin-Gasse Nr. 19 I. St. 22.

БРОЈ 58.

У Пешти, у суботу 27. августа 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 27. августа.

Промена у француском министарству, о којој смо у прошлом броју јавили, забавља данас поглавито европске листове. Јавно мишљење приписује тој промени ову двојаку намеру Наполеона: прво, да у питању о Рајнским границама не иде даље, него докле се може ићи а да се неповари пријатељски одношај Француске са Прусијом; — друго, да усредреди главну пажњу у источно питање, чије се скоро решење већ догађајима наговешћује.

У питању о Рајнским границама веле, да је досадањи француски министар спољашњих послова, Друен де Лис, био мишљења да се снажно одупре силењу Прусије, т. ј. да се Француска до Рајне рашири. Имајући више наклоности за Аустрију, тај министар био би хтео да Француска сасвим раскрсти са Прусијом, па да са Аустријом и Италијом склопи савез, који би је поставио у стање да силу Прусије сломије. Наполеон није се могао склонити на таку политику, и онда ништа природније, него да одступи министар који ју је исповедао. Што се тиче источног питања, ту се баца поглед нарочито на Русију, а да би се сваки корак и миг ове на истоку могао измерити, мисли се у Паризу да ваља имати уз цара човека који точно познаје садање стање ствари на истоку; тако је избор за министра спољашњих послова пао на досадањег француског посланика у Цариграду.

Говорећи о споменутој промени у француском министарству званични лист „Ла Франс“ вели да ће време најбоље нас поучити о значају и последицама исте промене. Међутим, да та промена има заиста свога узрока и у источном питању, то се може закључити и по владању осталих сила у ово време. Тако смо у прошлом бр. већ јавили како Инглеска управа особиту пажњу на догађаје у Турској уобште, и на народни положај Грка за себе. Инглеска као да би била данас уверена да „цариградском болнику“ лека нема, па би радила да у сједињеном, слободном и напредном грчком народу нађе бедем противу опасног ширења Руса на истоку. У тој цели спрема се министар Гледстон, да са свога пута из Рима походи Грчку и на месту се увери, може ли од грчког народа бити то што би Ин-

глеска хтела. Гледстон је топал пријатељ Грка, уступка Јонијских острва Грчкој од стране Инглеске његова је заслуга; он је и велики пријатељ обште слободе Хришћана на истоку: могли би са основом надати се, да би његов извештај о стању Истока тежио правој истини. Од тог извештаја зависило би, као што у Лондону говоре, хоће ли краљица Викторија дати своју четврту кћер за краља од Грчке и заузети се енергичније за будућност Грка.

У самој Русији, од које се на западу толико преза, расти из дан у дан број оних који мисле да данас или никад ваља расчитити стање ствари на истоку. У том духу пишу и важнији органи руски; по овима, Аустрија пошто је изгубила свој утицај у Немачкој, нема куд ни камо сад него окренути се на исток. Ако би умела да слободним установама задобије Славене у Турској за себе, Аустрија би, вели се, врло лако на челу тих Славена успела да обори Турску, па онда да се са помоћу западних сила а без Русије источно питање реши. Може ли Русија ту да неради, питају руски листови, и међу осталим „Руска Коресп.“ одговара: „начело народности оснажено је необично најновијим догађајима, немачка стихија радиће као народна једина. Зашто би Русија јединица одрицала то начело у источном питању? Ми нећемо никака освојења, нећемо да ширимо наше господарство на истоку, али кад се хришћани под турским јармом кретати започну, зар да Русија једина небуде за њих и да их неподпомаже у њиховој радњи за ослобођење?“

Знамо како је у „Петроградском Журналу“ званички речено да уговор од 1856 није светији од уговора 1815, који су правом јачега оборени. На то сад одговара париска „Ла Франс“ и такође званички потврђује да је данашње време — време јачега. „Што Петроградски Журнал пише, вели „Ла Франс“, то је двојако значајно. Тиме се потврђује прво, да је Русија предлагала европски конгрес, но у томе није успела; а друго да ће у будуће Русија ићи једино за својим народним интересима. Европски уговори неваже више; свака сила враћа се својој природној слободи... Уговори од 1815 морали су пасти јер они Француску унижавају и јер раздвајају сродне а сазују несродне

народе. Но ипак је истина, да докле се новим уговорима неутврди сагласије међу европским силама, у природи ствари лежи и цивилизација иште да дотле свака сила буде свој сопствени судија у своме владању. То сачињава данашње предазно стање (кризу). А са међународним кризама бива као и са сваком другом кризом: који су јаки они преживљују те кризе, слаби им подлежу.“

Било како му драго, еле је у данашњим односима европских сила ово јасно: да међу тим силама саревњивост буја као одавно што није. И тако у истом питању, за које се вели да је на реду да се решава, ако би било увиђавности у народа којих се то питање понајближе тиче, па би ти народи били крпки уздањем у себе: онда би они саревњивост европских сила могли и на своје и на обште добро употребити. Срби и Грци поглавито су одговорни за будућност источних Хришћана. У 1863 Црна Гора покушала је да осветла образ србски; београдски великаши неодазваше јој се братски. Данас Кандија развија заставу народну; видећемо како ће се показати краљевина Грчка. По најновијим гласовима народна војска у Кандији, која броји 25.000 момака, сасављена је од јунака све по избор, међу којима су и чувени Сфакоти, потомци старих Крећана. Буде ли краљевина Грчка своје учинила, пема сумње да ће се испунити народна тежња за сједињењем и подпуним ослобођењем. Као што из Атине јављају, влада краљева незабрањује синовима Грчке да изјављују своје жеље и скупљају патриотске прилоге за устале у Кандији; што најалост, у Београду 1862 неби доовољено патриотима који се својој браћи у Црној Гори одазвати хтедоше. По примеру главног патриотског одбора у Атини састављени су сад и мањи одбори: у Науплији, у Триполици, Каламосу, Спарти, Патрасу, Мисолунгији, Ламису, Калцису Крфу и другим грчким местима; са свију тих страна шиљу се патриотски прилози у Кандију.

Предлози турски за умирење Кандије свде се на смањење порезе и неке олакшице у администрацији. Као што се најпосле чује, Крећани су одговорили да они немогу веровати у обећања турска која су толико пута свечано давана, а никад нису испуњена; само у

Подлистак „Заставин“.

У Новом Саду, 19. августа.

(Облик Новог Сада. — Преображен и подмлађен. — Омладина. — Беседа. — Нешто непријатно)

Сваки човек, ма и најпразнији, има тренутака у своје животу, кад постане појетичним, кад му се срце раздрага, кад му заспајало фантазији мало криоца порасту, те би и сам чисто полетио и занео се у појетске снове и прорицања, и ако је у такоме тренутку кадар да ма и туђу чију песму отпева, а он је за цело у пуноме смислу за песником наново из свога срца ствара. Али се и то каже, да и сам прави песник у тренутку најсилнијег осећања не може песму да испева, него му је свака песма тек бледа успомена од таквога тренутка. И ја сам ових дана заиста нешто појетичан постао, и ако та поменути регула о песничком стварању стоји, онда није ни мени чудо, што ће ово моје описивње бити тек као испрекидани, пола завршени гласови од раздраге предишњег срца, као приповедање човека, који треба тек од првога заноса да се прибере, па да може опширно и мирно приповедати. Али ћу ипак да казујем.

Но пре него што почнем своје описивање, пужно је да у интересу што веће драматичне живости целога описивања означим место, где се све то збива. Ово ме ће се читаоц зачудити: „та ено места гореозначена; место је Н. Сад!“ рећи ће ми; јест! Нови Сад, али није то онај обични, свагдашњи Нови Сад, није то оно место назнам кога реда у провинцији, које носи на себи калуп своје врсте, по коме ћеш сва дотична места познати; није то сад оно место, што је нарочито у последње доба јако тишином и дубоким покојем одликовало се, таквом тишином, која је мртвину напачила, као једно јаје другоме, није то оно место, где си сад у летњој омари по западним дремљивим улицама могао тек видети људе са забринутим лицем и послов-

ним кораком, којима је само до своје невоље стало било, или оне немарне зевајуће шетаоце што су већ све новине у кавани и читаоници прочитали, па се сад мало рад апетита по улицама шећу, или какве мобилне варошке новине на две ноге, што су од једног до другог по улици ишле, те му усмено све своје новости казивале, тако да се није морао ваздан са читањем мучити, или каквога надри-политичара од професије, коме је у борама чела пуно политичких мисли смештено и што баш долазаше са једнога политичко-државничког предавања у кавани пред обилатним беспосленицима, те је и сад још идући улицом са озбиљним, намргођеним лицем мислио о томе, како је знао оштроумно изкомбиновати, шта управо цар Наполеон оће, шта Русија мисли, кад ћути, колико вреди руско-америкаанско пријатељство и друге велике ствари; најпосле могли сте видети још једну фигуру, што је стална декорација по јавним местима, а то је по неки немиран, говорљив старчић, што од дуга времена све једнако забринуту главом маше над овим „омладинским“ светом, што ужива, кад сам себе чује онако мудро говорити о деликатним филолошким питањима, о тавној будућности, што је млађи свет приправља, и најпосле о свакоме и свачему, што му оштро критичко око опази. Такав од прилике беше Нови Сад у последње доба, и као што се види беше предоста налик на обично какво абдеритско место, које има своје сталне маловарошке типове, коме се зреник свуд у наоколо око последњих кућа спушта, у коме живот тече као оно „тији поточић“ мирно, тако мирно, да га скоро и нечујеш. Ја овде само хтедох општи, целовити облик Новог Сада да насликам, по чему се никако још не искључује, да је било поједице и лепих, утешних, живљих права, од којих и „народ“ нешто имаде, али је тек општи, главни утисак, као што описих. Али место, где се догађаји, што ћу их приповедити збиваху, не беше тај обични Нови Сад преображен, обучен у светлије стајаће руво, те му се чисто и самом то руво боље допадало, и сам је оживио

и покренуо се, расположио се свечаније — и то је место мојих догађаја.

Знаете ли шта то значи, кад се когод преобрази? То значи: кад скине са себе обичне, истрчане, ситначарске крпе свакидашњег живота, те се огрне у плашт неког вишег, необичнијег живота; кад се мало уздигне из узане, кратковиде низине, у којој је запао и зачамлио, те стојећи на висини изнад обичног, лењог животарења и малих, обикнутих потреба, погледа мало даље око себе, те му се мисао разграпа а срце рашири: почне мислити о вишем чдму, него баш о свакидашњем круву и „аживи“, почне осећати више што, него свакидашњу глад и жеђ и остале афекте, што му се тичу личног благостања, и „благодотробија“. И заиста то је морао сваки опазити, да се човек чисто промени, чисто му нека светлост око главе сијне, кад гдегод у јавноме збору почне озбиљно и разборито говорити о каквој важној ствари, и народним потребама и болама о лековима, и у обште о свему, што се зове обшта народна ствар. У такоме тренутку дође човеку, па не може чисто да позна свога старог знанца, нешто му се заиста преобрази. И такав беше тај преображени Нови Сад. А и како неби? Беху у њему толике скупштине, беху у њему толики родољубиви људи са свију страна, што се кренуше из далека, да буду при томе где се већа о народним стварима. Али сад морам још једну особину Новог Сада споменути, што је имаде ових дана, а то је што је био уједино и подмлађен. Сад дкле помислите, како мора одиста занимљиво бити тако преображено и подмлађено место.

И за цело је Нови Сад ових дана баш у пуноме смислу подмладио се био. По улицама си највише виђао све гомили младих људи са ватреним оком, ведрим лицем и пуним срцем, омладина је прекрила пело место, па кад видиш где са свију страна, из свију улица једноме месту иде, не можеш да и сам за њом онамо не пођеш, нешто те неодољиво вуче. И идући за омладином дошао си у гимназију и ту у једној дворани видиш пуно дубокм младога света, ви-

сједињењу са Грчком и подпуном ослобођењу од турског господарства могу они наћи јемства за будућност своју. Потоме оружани бој био би неизбежан у Кандији, осим ако би Инглези успели да како трговачким одкупом Кандије рат спрече.

Париска „Патрија“ јавља да је Италија у преговорима са Аустријом знатно умерила своје захтевања у питању о граници. Италијански пуномоћник тражи сад да Аустрија уступи само неке тачке од крајњег дела јужне Тиролске, тако да језеро Гарда остане сасвим Италији. Непрестано се уверава да ће се мир између Италије и Аустрије скоро и стално утврдити.

Последњих дана закључен је уговор мира и међу Прусијом и Хесен-Дармштатом. Поглавити услов томе миру био би, да Дармштат плати 3 милиона тал. Прусији и уступи јој северну горњу Хесенску и Хомбург. Тако би сад само Саксонска била још непомирена са Прусијом.

НАЧЕЛО НАРОДНОСТИ И КНЕЖЕВИНА СРБИЈА.

Природа никоме не остаје дужна, ко се њеном ми-гу не покорава, томе се кад тад освети. Болесник сам на себе навуче зло, било навлаш, или нехотице, јер се није владао по законима природе, који се без каштиге не дају прекорачити. И ако се његовој болести за времена нађе добар лекар, који јој уме сазнати симптоме, па му по њима и лек нареди, у добри час за њега, он је излечен, ако је још за живот. Ако се пак злочест лекар нађе, пропао је, па ма био најснажнијег са-става. Тако је и с народима. Њихови су лекари ди-пломати и државници. Ако им ови, или нехотице, или не желећи им добра навлаш даду злочест лек, они ће куњати, рана ће им се позлити, и ако са свим не про-паду, здравље ће им се закаснити, или ће они закр-жљавати. А што су код појединих људи године, то су столећа код народа, — док се народи опораве и осна-же, столећа им требају. Тешко дакле оном народу, који је у злочесте лекарске руке дошао — вековима мора за једну њихову погрешку плаћати.

Кроз колико је лекарских руку Европа, а поред ње цео просвећени свет прошао, па јој још ни данас несуд народи здрави и кренули, онако као што би при-рода хтела! Различите системе прохујаше јој преко главе, па ево још и данас се по њој народи кољу и даве, не знајући да нађу праву систему, прави лек, који би их за свагда спасао. Владаше најпре физична сила деспота, по том се жртвова сво држави, а човек, особа ни подашта се не држаше, за тим покрај свега тога, када Христос Спаситељ помири особу са држа-вом и каза, да је држава особи средство, а не особа држави, — овлада слепа вера, којој се као идолу све жртвова, да и сама крв људска, а најпосле завлада на-чело народности. Шта је то начело народности, и да ли смо с њим близу онога пута, којим полазимо да природно стање у Европи створимо и утврдимо?

Начело народности је плод новијег времена. То

је начело и до сада у свету у ствари владало, јер је природно, да сваки своје тежи, али је у новије време и формални облик добило. Од потентата европски први је Наполеон III. својим великим духом пољао му силно значење његово, и ево са помоћи његовом и без ору-жане силе почини чуда по Европи, што и изван Евро-пе неће остати без уплива. Добро је он спознао, да је начело народности најближе демократичном начелу, које иште слободу, како појединих људи, тако и на-рода. Јер ако народ није слободан, заиста ни поједини људи као чланови му не могу бити слободни. Јер кад је цело тело нездраво, како му могу бити здрави удо-ви? Кад цело тело куња, куњају му и удови. Народ је велика породица, које се чланови сродничком свезом приљубљују један другом; ако породици не даш ње-но, сви су јој чланови увређени. Тако и у Европи има више народа, више тих великих породица. Али још не-згодно и неприродно склопљено стање старих времена осудило је неке породице, иако би се могле за себе одржати и саме собом господарити, да другој силни-јој или мудријој породици, која је боље знала време употребити, или ју време боље послужило, дворе и ро-бују. Из задатак је садашњег времена, да та неприро-дна стања изједначи, и свакој породици своје да.

Луј Наполеон видећи, да је то и по његову поли-тику добро — јер не мислимо да је народно начело само из љубави к народима и напредку његовом обљу-био — започео тај велики посао, који неприродно скло-пљену стародавну систему европску као вихар влаће стаде обарати и рушити. Уговори од г. 1815. поста-доше сенка без сваког садржаја. Наспрам силног на-чело народности не сме ни један потентат ни да по-мене те уговоре, а камо ли да на темељу њиховом да-ље зида. Италија пограби своје растргане удове и први, и други па можда ће и трећи пут, а Европа у не-знани гледи шта се ради, не сме на пут да стане, а потентати европски своју несмелост и несвест сакри-вају за оградом неутралности, бојећи се да вали мора народног не прелију и њихове обале. И Немачка руком Прусије, као у шали дограби своје растргане удове, па нико ни да се макне, да јој пут препречи. Нека виде потентати шта је дух времена, и да нема силе било војничке било дипломатске, која ће му струје зауставити!

Чудан је тај Наполеон! Где он прими тај наук, да као у шали докучи и задобије оно, што оружје и стољетна сила није могла задобити? Проучавајући жи-вот људски уверио се, да није сва сила у рукама ди-пломатским, него и у животу људском. Знао је упо-требити и пример свога великог стрица, који уздају-ћи се на саму силу, није умео одржати оно, што је о-ружаном снагом поградио. Из историје светске уверио се, да је то начело народности још на свршетку осам-наестог столећа поклијало, само у другом облику.

Јер шта је друго общита воља, или общите гласо-вање, него начело народности, које је још женијалин Ж. Ж. Русо у другој половини реченог столећа прогла-сио за државно начело. И то је начело било само чаура, из које се мало по мало излегла гусеница, док се није претворила у лепог лептира, у живу истину народно-

тели народу израсти, који ће се некад у народним са-борима и осталим скупштинама купити, да исто овако сложено, озбиљно и разборито судбином народном ру-кује, из кога ће живи, вољни раденици на свима по-љима просветно-народнога живота излазити, и најпо-сле ми се у тој целокупној уједињеној омла-дини привиђало касније целокупно уједињено Срп-ство. Јест! ова у збору скупљена омладина бе-ше ми живи символ народне будућности и жива залага народнога напредовања; чинило ми се, као да чујем где ми из каснијих времена народних утешних гласови долазе, чинило ми се, као да је та дворања пророчки храм, у коме ћеније народни из толико млађаних гр-ла прориче оно, што ће доћи, чинило ми се, као да се мало подигла завеса са будућности, те сам на час жељ-ним оком заврнуо у потоња сретнија времена. И за-иста је то дивно, кад смеш са неком извесности, кад ти нешто живо пред очима даје право, да о лепшем народном добу сневаш! Видиш да то није баш само пуста сањарија.

Но да наставим своје приповедање. Да видимо омладину и ван свога зборишта. Тама се спустила већ, ал наједаред засијну у ноћи првенкасти пламен, што га толике буктиње по њојзи просипаху. Омладина до-ђе са буктињама пред стан Србина Светозара Миле-тића, да га искрено поздрави. Земунска певачка дру-жина отпева неколико лепих песама под прозором, и заори се јасно „живио“; Милетић захвали младој браћи одушевљеним речима, и ја држим да му је то заиста био један од најлепших тренутака у његовом плодовитом, ал и млогом горчином замућеном животу; то је заиста могао узети као живи глас захвалног потомства за по-штено стечене заслуге. Иза тога кренула се омладина пред стан честитог управитеља позоришног г. Ђор-ђевића, те и њему одаде заслужену пошту. Г. Ђорђе-вић захвали у неколико срдачних речи. Те су букти-ње баш заиста доликовале као спољашњи знаци упу-ташњем расположењу скупљене младе Србадије, и тако

сти. Ја сам уверен, да ће овај лептир за многога по-тентата бити, као што је већ и био, вештица, и мора ма испод какве силе да пробије, мора најпосле себи одушку да нађе. Обшта воља, рекох, није ништа дру-го него начело народности у другом лику. А тако за-иста и јесте. Јер позовите ма који народ да по својој слободној вољи гласа, па ћете се уверити, да ће сва-ки народ већ по природном чувству своје за себе бити: Француз с Французом, Немац с Немцем, Славен са Сла-веном, Србин са Србином, Мађар са Мађаром и т. д.

Али шта се још иште, да народ може имати и пра-ва и снаге, да оствари ту своју слободну вољу. Иште се свест народна, иште се просвета. Циганин, Јевре-јин лако ће се приљубити туђину и издати своје име, јер нема свести народне. Па наћи ће се и у народима са свести, да се гдекоји члан одпади и изда своје име али то су само поједини изроди, без којих није ни је-дан народ, као ни шеница без кукоља. Но кад је баш о томе реч, да споменемо неку чудну прилику, да и Немац аустријски радо хоће да изда своје име. Шта више ето аустријских немачких новина, које уместо да се радују немачком јединству, исмевају га и као да им тешко пада на срце. Ето у Угарској видимо Немца, где и не знајући језика мађарског, нити осећајући у себи духа мађарског, силом хоће да је Мађар. То је заиста чудна прилика код Немаца, који једнако има-доше своју власт у рукама, којима је књижевност тако лична и разграната, и који своју политичну самостал-ност имају. Знате, за што је то? За то, што је тај на-род, особито у Аустрији, престарео, па му се и свест народна затупила, те ево већ Јевреји предузеше нах у њих те се готово с њима изједначише. А Бог ме и стар народ је кад и стар човек, који најпосле и свест и памет изгуби. Али ће ми се рећи на ово: а како Сло-вак најлакше се изда за Мађара, или иначе изда своје име, па ипак је словачки народ још млад? Ту је обет узрок, што тај народ још нема свести, јер незгодне политичне околности не дадоше јој се развити. И то несвесно стање немачких народа у Аустрији и по-маже Немцима и Мађарима, да још могу као кебу иза појаса потрзати дуализам на штету других народа, али тиме могу још за неко време крипати, а за дуго не. За то би по Аустрију, особито како сада, изгубивши Италију и немачку задругу, има да се забавља само у-нутрашњим задатком својих народа, најбоље и најпро-битачније било, да задовољи све народе своје доде док им се још свест развија, па их себи зарања при-воли, јер ако их остави да сами себи присвоје оно, што им је природа поклонила, онда може ирћи дан него код Краљевог Града осванути, јер Краљев Град само је у-дове покренуо, а пробуђена и силом притиснута свест народа тражећи себи одушку, може нам цело тело по-трести и осакатити.

Уза свест народну иште се и просвета. Јер као што је увек било, да је један наметан множином бу-дада могао овладати и на узду водити их, тако и му-дрији народ влада тупим народом. Но уза свест и про-свету народну иште се још нешто, што истина само по себи дође по нагону самоодржања, али често ипак за-

диш где пред њима за мало узвишенијим столом седи млади председник, а до њега „до две перовоје мла-де“. Али ни на једном од тих свежих омладинских лица не видиш какву младачку лакоумност, несташлук и млађану незрелину, на сва је млађана лица озбиљни тренутак и озбиљни рад, ради кога се скупеше, уда-рило печат мушке збиље, промишљености и разбора, сви пажљиво и мирно слушају, шта им који друг го-вори, устају те говоре о вањним стварима, што им на дневном реду беху, и заиста да си на час заклопио очи, те само слушао, шта се говори и како, како се мирно преслушава, како нема никаквог перада нити незрелих, страсних призора, онда би одиста помислио, да си међу старим каквим парламентарцима у сабор-ници. Ако је икад морао умукнути сваки старовољски ситничарски приговор „незрелој, претераној“ младежи, ако је икад баш и неотице морао сваки натражњачки филистар, коме је остраг високо дугачки курјук из пре-ђашњег века, те је увек ниносито као олимпијски зевс својим курјуком тресао, ако је икад тај свој курјучки пакит морао брже под шешир турити, те све своје за-стареле фразе ма и с муком прогутати, то је сад на овоме омладинском састанку тако морало бити. Јер оваква свесна, својим задатком проникнута омладина мора и противнику импозовати! Видело се ту, да баш не морају седим брцима украшене усно бити, из којих ће озбиљна, разборита реч изаћи, да баш не мора кроз толико и толико десетина година сунце на чије теме сјати, па да се тек може под њим практична, валана мисао излећи. Но да се оканем оптуживања и понав-љања онога, што треба да престане! Видео сам у о-младинској скупштини међу слушаоцима и седих ста-рина и зрелих људи, па којима се оножало, да се од срца радују, што виде помлађено Српство, живу бу-дућност народну пред својим очима!

Диван је заиста утисак био, што га је овај омла-дински збор на не учинио. Преместио сам се у мисли-ма у потоње време, што ће најближе иза нас доћи, видећ пред собом подмладак, из кога ће воће и учи-

ти се чинило, као да су ти црвенкасти пламенови за-иста из самих младих срцаца планули.

Омладина је дакле већала о својим задацима а уједно и одушевљењу своје израза дала, одавши по-штовање оним људима, што као предстража стоје на бранику напреднога, омладинског света. Ја заиста од свег срца честитам народу нашем, шта такав подмла-дак за собом оставља, а честитам и омладини што нема узрока да о себи као оно што је Лесинг певао: „O mein Jugend schlimme Qual, ein törichtes Gewebe von Realismus und von Ideal (о младости веља муко) моја, ти недотупавна смесо реализма и идеала). Она нема узрока да о себи тако каже, а то је срећа по на-род и по њу. У ње је управо онолико идеализма, ко-лико је нужно, да јој рад не огрезне у сувопарној прак-тичности и у реалистичној окорелости без свако свеже, уздижуће мисли, а управо онолико реализма, колико је нужно, да јој рад не буде тек само пусти лов за ваздушним сликама и да се изгуби у магловитој ви-сини празних абстракција. У њеном је дакле раду с-једном речи хармонија, а хармонија је извор свега лепог и доброг. Нека нико не помисли, да ја овде оћу да пишем ласкајући панегирик омладини; то ми заиста није намера ни обичај; ја само оћу да забележим, како се сада показало, а од свег срца желим, да тако и остане!

Иза озбиљног рада ваља увек да дође лепа пло-менита забава, у којој је уједно и одмор од рада. Зато је иза омладинске скупштине дошла б е с е д а. Можда се још никад није ни на коју беседу толико света са-млогих страна српских икупило, као на ову омла-динску беседу. Дворана тако пуна беше, да сви гости нису ни могли у њу стати. Ту се икупно цвет српског подмлада једног и другог спола. Програм беседе по-знат је. Земунска и вршачка певачка дружина са лепом прецизијом отпеваше своје песме, а тако исто и кор-нар. позоришта није иза њих заостао. Г. Звеклић је ве-што и с изразом декламовао Јакшићеву „Мученицу.“ И свирка г. Пачуа на гласовиру беше ваљана. Са пе-

пне, или немаром, или неодважности. А то је да треба да је народ и усталац, треба да има јуначког срца, и да зна време употребити. То је трећа чињеница у одржању живота народа. Без тога залуд му и свест и просвета, биће пламен без жеравице. Пре рата Аустрија се Прусији ругала, и цела Европа помисли: како би се малена Прусија са Аустријом, кеџец са голијатом, подухватила, та ова ће је смождити. Али Прусија ако не би велика, би срчана, знаде своје време употребити, те зграби голијата пре него што се надао, и занеколико дана сврши својом срчаности и хитроћом оно, што пређе столећа оклевања не моглоше свршити. Шта ли је учинио јуначки Карађорђе, шта ли Милош својом срчаности, што столећа не моглоше учинити? Али и они знадоше употребити срчаност и јунаштво свога народа, а не дадоше му да као бритка сабља у корицама захрља. Шта ли учини и шта чини и данас малена Црна Гора са турском великом силом? Али је и она срчана и усталац.

Сад да речемо коју о кнежевини Србији, која покрај свег жубора ратног још једнако узурпира се и пландује у хладу меке оријенталне угодности, као да је навлаш као Улис испред Сирена зачушила уши, да ништа не чује шта се око ње по свету сбија. Чудно је заиста и жалостно видети, где се у Европи проповеда начело народности и слободе, столетни окови раскидају, а кукавица раја у европској Турској још једнако кука и јауче. Ово се јадно стање просвећеној Европи описује и описује, али се на рају нико живи не осврће, као да је она не знаш каквом кривицом на вечиту робљу осуђена. Један њу пример споменути, који ми се баш ових дана на путу десило, и који нам даје слику тамошњег стања. Један млад трговац Бошњак, који је прошао света и нешто се цивилизовао, разговарајући се на наранџу са неком простом Турадијом, рећи ће мени као ликујући: „Гледај како се с њима сада могу слободно разговарати, а у Босни морам одмах да трчим пред њих, да им скидам обућу, перем ноге и свачим их служим што захтевају.“ Ја га на то запитам, зар то није престало у Босни, а он ми одговори: „Како да је престало, кад су Турци господари; ја се млад како тако укљоним од њих, али мој отац ни подашта не би смео, па ма се тичало последње шуше турске, и ако је он човек имућан.“ Кажите ми може ли бити робље горе? Зна ли за то цивилизовани Енглези и Французи, који се тако за достојанство човека и слободу старају? Нека сто пута читају о тима невољама, па опет неће знати нити им се срца коснути, док се раја не покаже да је жива и да није рада робовати. Немаре Енглези ни Французи за јаде раје, па као да не мари ни Србија, која је управо позвана на то, као што не мари ни саму себе, и како онда јадна раја да дигне главу? Прилике се показиваше, земља крвцом проври, али Србија оста хладна, као да није легло Душана, Обилића, Карађорђа и Милоша. Херцеговина се диже, Црна Гора се диже, Турци ударише из града без свакога узрока и на сами Београд, Европу застрше крвави облаци, а Срби уместо да употребе згоду, уместо да се покажу да имају сродних чувства спрам своје браће, па најпосле да имају и спрама себе јуначког поноса, дочекаше,

смом „где је српска Војводина?“ завршио се програм овога лепога уживања. „У срцима Србадије“ још ће звонити последњи звуци тих песама дуго и дуго. Ако и беше разлике у годинама међу публиком на беседи, али сам уверен, да у тим тренутцима у срцима не беше никакве разлике — ту сви срца беху млада, пуна врелога осећања и одушевљења. Лепи звуци удешених српских песама, што из толиких млађаних грла зазвонеше, тије улегосе у отворена срца, те их раздрагаше и задркта у њима српско патриотско осећање.

Иза свирке и певања заори се по дворани гласно „живио!“, публика се раздели на две стране, а кроз њене редове пролазаше човек висока, узорна стаса и јуначка соја, са оним оком соколовим, што га само међу црногорским стенама видиш — то беше цетињски архимандрит г. Нићифор Дучић, што нам је на омладинском састанку и беседи заступао Херцеговину и Црну Гору. Заиста редак и мио гост.

Оћу ли још нешто да споменем? Жао ми је, што морам међу ове лепе ствари да улетем нешто, што квари складност. Али нећемо више само све да пишемо панегирике и да све замазујемо ружичастом бојом, кад заиста има још много црних пега. Те пеге морамо износити на видик, па да се увек замазују и претрпавају. Чух на беседи, где неке српске госпе и госпођице међу собом говорише немачки.

На оваквој српској беседи, на немачки говор међу Српкињама! то је заиста најнескладнији звук, што је икад коме уши дерао. Опазио сам и то, да то беху понајвише Новосадкиње. Нећу даље о овоме да говорим; доста је напоменути то. Ту је понајпре задатак омладине, да то истребљује; ту се могла омладина опет наново осведочити, колико јој још реформаторски посао предстоји у народу, па нарочито и у женском свету! Оволико засад о свему у брзини! Г.

да их турске бабе по чаршији папучана бију! Еј јадни Срби, зар је у том „велеважан задатак“ ваших великаша? Зар се тако ваша велика мисија на истоку ваши? Кандија се диже и хоће своју слободу, а краљевина грчка изјављује дворовима, да јадно стање своје браће више не може подносити, и захтева од њих, да се побуњеним Грцима у слободу не дира, и да се стране силе не мешају у њихов посао, они ће сами са својим душманима свршити. А шта је Србија радила за Херцеговину и Црногорце? Казаће нам који дипломат иза своје бирократске тезге: а шта ти знаш шта се иза кулиса дипломатских ради? Јесте цела истина да не знамо, али знамо оно што изван кулиса бива, и како високом тајном нисмо опојени, али нам несу ни очи дипломатском маглом завијене, те смо кадри проучити течај живота људског и споредити факта историје светске, те се уверити, да народ који се не креће не може се ни помакнути, и да се најпосле мора усмрдити као устајана бара. Шта нам могу показати дипломати српски? Могу нам показати сва злоупотребења новијег времена: лепу систему жандарства, красну цензур, уредно сазивање народних скупштина и слободну реч на тима скупштинама, цилиндаре, фракове, штехере, — па зар то није напредовање у цивилизацији? Казаће даље дипломати: не смо приправни, и не можемо ићи слепо на тако велики посао и на коцку метати и оно што имамо. Поред такве дубоке дипломатије не ћете ни бити никада приправни. Није тако опрезан био Карађорђе и Милош, који су дрвеним топовима и са шаком људи почели борбу са голијатом, који је мало снажнији био него сада, па ипак стекоше вам оно што ви сада уживате, али не да на једном месту останете, него да њиховим корацима и даље пођете, да аманет њихов извршите. Па поред таква нашег посла дочекаћете, да ће вам се испред носа угрбити залогоји, и с вашим добром чивутска погодба учинити, па мислите да ће и ваша риза читаво остати? Та ено и Хрвати већ се титрају с вама, и хоће да учествују у деоби. Није ли то смешно, али и жаласно? А шта хоћу овим да кажем? Хоћу то да кажем, да се могу наши и наше браће јадни као торањ пагомиласти, па се ипак Европа неће на нас обазрети, ако ми сами не покажемо да смо живи. Факта треба да предбаче па да дипломатију заћукају. Ми видимо пре неколико дана, да и мудри Наполеон са својим тражбама умуче и учини се као и невешт, како виде шта учини Прусија; а да Прусија није прегла па почела, него би се ослонила на дипломатију, заиста би се заплела у вигове њене, те би можда векови требали, да се из опаке замке искобела. Народ у европској Турској имају ту корист, што су још млади и снажни. Срећа за њих још и то би, што бише под леђим и тупим Турчином, те су испод њега као биље испод ђубрета клијали, а да су дошли под какву цивилизовану државу, пресахнули би и угинули под њом као под спиритусом, отров цивилизације задавио би им и последњу клицу. Али ако се још узуре Срби, и то ће дочекати. Дочекаће, да им непозвани модерни лекар дође, да им болест лечи. Желе ли Срби, да им источно питање у њиховој ствари туђин реши? Ако они не буду хајали за то, заиста ће се наћи муштерија, који ће то једва дочекасти. Кнежевина Србија је на најбољем месту, да и у европској Турској уважи вачело народности; као што се Европа није мешала у народне ствари западне Европе, неће се смети мешати ни у Турској; или ће се у њихову корист морати умешати, јер не могу дати да у Европи, само у Турској робство влада. Али и народи морају показати да хоћеју слободу. Срчаности дакле треба Србији, јер без тога начело народности неће нигда у ње корена ухватити, и може дочекати да у место Турчина другог туђина дворни. Великаши српски нека се узму на ум, да се на њих не излије гњев народа, што незнадоше употребити време већ својој личној угодности жртвоваше спасење свога рода. Св. Никола рекао је оnome што се хтео утопити и молио му се да га избави: махни рукама и ти, махни! Нека дакле дипломати у Србији не мисле, да ће и њима скрштених руку Наполеон уделити, па на великим звоном огласили по Европи начело народности! Или желе да им народ, као негда запоји: Ту господа несу ради кавзи, нит су ради Турци изелице, ал је рада сиротиња раја, која глоба трпети не може! П.

ДОПИСИ.

Х. Београд 20. август. Један турски мулазим (подпоручик) пошто се је у једној кафани на Зереку напио, излети из кафе, и спопадне једну српску жену, која јешла улицом. Сирота жена бранила се и отишла од непристојности и скаредности турског официра, докле се једва избавила. Тад исти турски официр счепа једно српско дете и стана га на најстиднији начин нападати. Србске дућаније гледаху очима шта Турчин безобразник ради, али несмеђаху да му се приближе, ни кад их спонаднута жена у помоћ звала, ни кад нејако дете њихову одбрану требоваше. Жандари српски шетаху се у наоколо око истог Турчина и гледаху са скрштеним рукама, како варварин усред престолнице српске српском роду срамоту чини. Најпосле донесе пут једног Цинцарина на место где је

Турчин стидно дело чинио, и тај Цинцарин видећи толике Србе као сведоке томе делу, повиче гласно: „и ви ли сте Срби! Кад сте у кафани око старе шљивовице, хвалите се да сте јунаци, који за веру, част и слободу отацства живе и умиру: покажите сад на делу да је част српска ваша част.“ И опет жандари и дућаније осташе као праве бабе!

Ето како се у Србији спремило и спрема за освету Косова! И то вам је плод наше шпијонско-жандариско-бирократске системе! Кад је своје брату кичу ломити: онда ти је амо пуно делија: ту се непита: је ли по закону, је ли праведно и шта ће Европа рећи; а кад нам Турци жене и децу безчасте: онда су „Душановим потомцима“ одсечене и ноге и руке: не-сму од „правителства и полиције“ да се покажу да су људи, а „правителствене слуге и полицији“ одговарају да није „сходно“ хатишеријама и несме се од „гарантирајућих сила“ да се брани српско поштење од Турчина!!

Сад треба амо да се бирају обштинари. Избор обштинара од старина је у Срба слободан, али ово наше варошко управитељство хоће да је над старинским управом народа. Оно незабрањује Београђанима да бирају слободно своје обштинске представнике; само кад избор падне на лица која нису у вољи нашим властницима: онда управитељство оглашује, да то тако, као што су Београђани изабрали, не може да буде! Услед таког кварења слободних избора, грађани као да су се сасвим манули свога права изабрачког, а већ читамо у званичном београдском листу, да се избори обштинара нису могли ономад свршити због тога, што није дошло на избор онолико грађана, колико би требало, па да избор може важити!

В. Чаково 17. августа. Од како се распростре по српском свету вест, да ће се српска омладина у Новом Саду састати, да се лично рукује и лицем упозна, а у цели слоге и просвете, отада у сваком Србину оживе нада на бољу будућност српску, нада да ће омладина, као јарко сунце растерати густе облаке који потавњују небо српско.

И заиста крајње је време, да се једном на пут стане опадању српског народа, опадању у душманом и у материјалном погледу. Куд год погледамо, свуд ћемо опазити знаке томе двојаким опадању српском; ако би још само за коју годину остали немарни према злом стању нашем, оно би тако мах узело, да му неби више лека било. Омладина српска права је надежда будућности кад сложено устаје да неда пропасти народу који некад беше тако велик и славан.

Дивно је видети, како они на којима србство остаје на све стране неуморно за будућност раде.

Пред в. госпођу одем у Чаково, кад тамо шта најпре да чујем? Чујем да и чаковачка омладина спрема беседе за в. Госпођу. Беседа целокупне омладине српске у Н. Саду, скупштина српске матице, скупштина српског народног позоришта, па и беседа српска у Чакову, све на в. Госпођу: куд лепшег доказа о пробуђеној свести српској? За Чаково ваља нарочито имати на уму, да је то месташце окружено трима туђим народностима. Ја сам некад био у сумњи, да ће Срби још и у такој средини одржати се моћи. Ал та сумња преокрене се у најлепшу наду у онај мах, кад ступих у стрелиште где је чаковачка омладина беседу давала. Беседа се започела песмом: „Богови су силни“. Ту си Србине могао видети, како честити Чаковци своју децицу воспитавају да би њима дика и понос а потомству узор била. Беседа је надишла очекивање публике; а ја неумем боље изјавити моје признање личној омладини чаковачкој, него да одам хвалу бар неким од многих младих учесника беседе који се сви да неможе боље бити показаше. Тако да споменем српкињицу Драгу Миланковића која је „Вукашина“ тако вешто декламовала, да је од слушаоца бурним плескањем и ускликом: „живила!“ поздрављена и цвећем обасута била; та Српкињица по општем признању декламовање добро свађа и томе особити дар има. Точно и умиљато је декламовала гца Марина Јовановића, „Плач звезде Данице“; њена смреност и љубавност у изговарању очарили су публику. Мила Петровић декламовала је „Српкињу“ тако милогласно и са чувством да је говорећи освојила целу публику; овај се одзивала небројеним узвицима: „живила“ и набацала јој је читаве гомиле цвећа. Коста Михајловић, Ђођа Голубовић, Милева Владуловић, и особито мала Марија Стојановић, заслужују свуколику хвалу за ваљано декламовање. Напоследку заслужује похвалу и Катарина Чарнић за коју небеше унапред јављано да ће у беседи учествовати, али којој се публика тим више обрадовала кад ју је на позорници видеа. Много би вам имао хвалити и остале учеснике беседе, али да скратим допис, нека им је укупно хвала! Управитељима беседе гг. Пери Ђурићу и Кости Михајловићу, напоменуо би да за беседу бирају и друге, деци приступије песме, да неби дугачке песме уморавале нежна грла младих Српкињица и морила целу публику.

При све том труд именованих управитеља похвала је; нека и у будуће око тако лепих и српску свест пробуђујућих забава своје патриотске услуге попожале! А и ваљаним Србима у Чакову буди хвала

што су своју помоћ у пуној мери на србску беседу принели. Они су показали да за другим Србима неостају и да знају своје бранити и поштовати. Једно ми само тешко пада, што морам овде споменути, а то је, да овдашњи учитељ, код кога се знање и одушевљеност предпоставити може, није учествовао у беседи. Не ћу питати узрока томе, али као лични познаник истог учитеља радоваћу се ако вам у будуће будем могао јавити да је он први у беседи србске омладине.

Осјек (закашњено). — Пре десет дванајст дана имадохмо овђе испит основних српских школа, те ево ме да вам о томе шта јавим. Најпре присуствовасмо, испитивању дјечице у женској школи, гђе на нашу велику жалост опазити морадохмо да дјеца ни најмањи напредак у наука досада учинила нису; да дјеца из првог и другог разреда добро ни слова непознају, а одрасла дјеца трећег разреда добро ни читати не знаду, а камо ли да оно читано схвате и разуму. Није се ту смјело ни за значење једне речи запитати, а камо ли шта друго, те се је у обште видети да се читани комади дјечи ни најмање расјасњавали нису, но да се је госпођица учитељка само толико трудила, да још оно нешто мало читати научи. Рачунати су знала прве четири врсте рачуна само дјеца трећег разреда, а и то је доста кукавно ишло. Ово дакле бејаше труд госпођице, но на нашу велику жалост и несрећу морамо исповедити да јој је труд толики да би добар учитељ и најглупје дете за пет шест недеља — бистрије још за краће вријеме — онако научно читати и рачунати, а неби томе годину и две дана требао. Је ли ово могуће питаће когод. Јесте, те дужност је наша савсим свјестно јавности оно предати што смо прилике имали видети, те позвати наше обштинаре да се једном живо заузму да овом прекомјерном зду, које већ две године о пропасти наше женске дјечице ради, крај учину. Морамо још напоменути да се је госпођица бодестном била јавила, те уједно казати да је за обе године — што је овђе учитељком — то увјек пред испит учинила била.

После би испит у првом разреду мушке дјеце, која нас при улазку песмом свога просветитеља поздрависше. Започне се испитивање катихизиса. Ову науку предаваше дјечи омовјестни капелан г. Ј. Јановић, ал уједно га у том подпомагаше и дечијин учитељ г. Животић, те дакле оба почну дјецу и питати, један господин своје, а други опет оно што је он дјечи расјасњавао и придодавао. Наједанпут али као огањ плану г. надзорник, др. Васа Атанасијевић и г. равнатељ школски, омовјестни парох Танасије Поповић, те као две адмиралите војске удару на учитеља, те запрете му катихизис дјецу питати, јер је то дужност катихете, извођише рећи. Ми незнамо како мисле г. надзорник и равнатељ школски да су право имали то пријетити, но усуђујемо се јих само запитати шта би дјеца радила да си је који од г. гостију — што се барем догађа, те што се је могло и онда догодити — слободу узео дјецу питати. Ми мислимо да се је свакако требало г. учитељу дозволити и катихизис питати, кад нам је г. катихета рекао да га је исти господин у том подпомагао, тим прије што смо прилике имали видети да дјеца нису бојазљива, но да су савсим одрешито и слободно одговарала. Пређе се после на читање и рачунање. Дјеца су читала комаде с ћирилицом, латиницом и немачких словима тако лепо, одрешито и правилно, да смо јим се заиста чудити морали, те уједно на питања свога учитеља и неких гостију што је ово или оно, чему је ово или оно врло лепо и доста зрело одговарала, те увидити могосмо да се је г. учитељ веома трудио да дјечи читане комаде разјасни, да му дјеца и разуму оно што читају и уче.

Овђе се опет госп. надзорника и равнатеља ко-
снати морам. При читању су дјеца листове преврћала — како им је учитељ кезао био — и тражила онај ко-
мад који им је судруг читао, што нам се врло допаде. Али наједанпут запрети то дјечи надзорник и равнатељ. Зашто је ово учињено? Је ли ово разборито и на свом мјесту, за то се иста господа незапитује. Ми се усуђујемо исту господо овђе запитати: Је ли паметно такав корисан нагон још у клици удавити? Није ли лепо да су дјеца назива? Није ли лепо да знају онај комад који им је судруг читао — као што имадохмо прилике по подне виђети у другом разреду, да то дјеца незнадоше, но морадохмо им ни тражити — да за њим чита, да пази што учитељ ту примјети, што пита, те ако му судруг не зна да он то каже? Недвоумљиво да то поменуто господа знала нису, а особито г. надзорник, којег барем као разборита и паметна човјека познајемо, но они су се предузели били да оно хвале и бране што је кућења врједно, а да оно куде, што је хвалења врједно, те су гледали сваким начином то да покажу, но прословићемо мало ниже о том и показати што мислимо о том њиховом понашању. При рачунању дјечице у истом разреду морадохмо се још више чудити, јер при потезим рачунима са слоцима толико способности, хитрине и одрешитости показаше, да заиста признати морамо да нас је то дубоко дирнуло и да смо се врло радовали таквом напредку. По том нам декламование неколико народних пјесама, те се испит

тако сврши. Ту се дакле могло виђети да је напредак врло крапан и како се само жељети могао, те гости и обштинари очекиваху да ће г. надзорник, или равнатељ школски дјечицу и учитеља похвалити и на труду се њиховом захвалити — то би им дужност била, и што се код римокатолика, као што имадохмо прилике виђети, то увјек догађа —, но кад иста господа тога не учинише то се морадохме са громким „живио учитељ“ из школе удалити. После подне истог дана би испит у другом и трећем разреду, те ту видисмо да дјеца ни у половицу тако напредовала нису као у првом, а особито у њемачком читању и рачунању, гђе истину рекавши поодрасла дјеца трећег разреда оне задатке у рачуну, која су дјеца првог разреда радила, неби знала израдити. Овому је пак свакако узрок дечији учитељ, о којем неможемо казати да труда полагао није, но да оне способности и начина предавања нема, које се данас од учитеља тражити треба и мора. Али овђе при овако кукавном напредку и при оном незадовољству, које сви гости показаше, усуди се г. надзорник дјецу и учитеља правдати и бранити, те кад дјеца псалтир погрјешно читашу примјетбу учинити: Та то треба само толико да уче да апостол читати могу. Је ли ово истина, што г. надзорник тада рече, то не сам мало зрелије просуди, а ми ћемо још вешто рећи о г. надзорнику и равнатељу, јер смо зато ова њихова примечања и навађали, јер ова су она перје — као што народна пословица вели — по којима се птица познаје. Чудо нам је биле да г. надзорник и равнатељ школски и у женској школи ништа приметили нису, но да су све њеким ћутањем и забашуривањем преишли, но тому узрок дознадохмо после у обштини, гђе г. равнатељ при онаковом незадовољству, срамоти и несрећи нашој, још ту смјелост имаде се изразити: да ће, иста госпођица, учитељка свој испит положити, те да би ју онда могли као учитељку задржати. То дакле г. равнатељ мисли и држи, тако он поверење обштине злоупотребљава, да ону особу, која досада ни способности и ни најмање воље за поучавање дјеце досада показала није, која је ове двије године само на пропаст наше женске дјечице овђе била, усуђује се нама још препоручивати. Ово је дојиста недостојно школског равнатеља, а још више духовног пастира. А шта ћемо рећи о г. надзорнику? Горе наведена примечања истог господина доста га карактеришу. Показују како је награђивао труд добра и радила учитеља, како се усудио оно кудити, што је хвалења врједно, а оно бранити, што је кућења врједно. Показао је тим колико му на срцу лежи покљоњено поверење његове дужности под годином у обзир узмемо, пуним уверењем можемо рећи, да му је само до празне титуле стало. Напредак ове ствари у једном мишљењу, заједничком дјелању, сеучешћу, непрестаној пазљивости и падирању свој тврди наслон налази, но на нашу жалост ми то код нашег господина надзорника и равнатеља школског — како нам барем они својим начином у испуњавању дужности показују — неналазимо. Ми држимо да ће наши обштинари и овоме злу лека знати наћи, јер нас ова штета памети научи, и јер смо увидили да није све злато што се сјаји. — Ето тако овђе са школама стојимо. — С....

Аустрија.

— Цар је заповедио да се трошак његовог двора за 1867 од 7.420,00 фор. сведе на 5.065.000 фор., а то због данашње финансијалне потребности државе. — У неким мађарским и бечким листовима непрестано се наговешћује постављење одговорног министарства за Угарску и сазивање угарског сабора. — „Нестер Лојд“ телеграфишу да је Раминг постављен за генералног команданта у Чешкој, а в. војвода Ернест за Штајерску, Каринтију, Краину, Истрију, Герц, Тријест и Тиролску.

Новије.

— Из Беча јављају да је генерал мајор Меринг као аустријски пуномоћник отишао у Млетачку да би ту област предао француском пуномоћнику Лебоеву. — По једном телеграму из Цариграда, американске ратне лађе стигле су у Кандију. Порта очекује извештај од Мустафе наше кога је послала да би покушао мирно изравњење са народом у Кандији. Ако је веровати гласовима из Беча; дворови: париски, лондонски и петроградски одговорили су цариградској влади на њен извештај о узроцима и значају покрета међу хришћанима у Турској, и изјавили јој, да ће они као заштитници Грчке позвати владу краља Ђорђа, да се немеша у грчки устанак у Кандији, као што је и сама прогласила да се у тај устанак мешати неће. У исто време три споменута двора моле Султана, да све могуће учини, да би се, у интересу европског мира, помирио са Грцима у Кандији.

— Пруска скупштина усвојила је већим бројем гласова предлог закона о опрштају незаконитих рачуна владних од 1862. Тај закон у главном је онакав као што га је влада хтела. Мањина у скупштини, која му је била противна, захтевала је да влада која тражи опрштај за старе незаконите послове, најпре по закону спреми нови буџет (за 1867.); и даље, да се

пређашњи рачуни неодобравају, докле се не утврди министарска одговорност пред народном скупштином јемство противу будуће незаконитости владине.

— Из Новог Сада добили смо точнији извештај о главној скупштини матице србске, као и дневник сједињене омладине вођен у самој скупштини њеној; та значајна саопштења започећемо одма у идућем броју јавности предавати.

ПОЗИВ

на беседу која ће се држати у В. Бечкереку дне 28. августа.

Омладина није жалила труда да и с овом беседом п. н. публику задоволи. Беседа се даје у корист народном позоришту, с тога позивамо сваког, ком обстанак народног позоришта на срцу лежи. да нам се — ако неможе на беседу доћи — с добровољним прилогом одзове. И најмањи прилог с благодарношћу прима се.

Одбор вел. бечкеречке омладине србске.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

П. М. Нови Бечеј 21 авг. Ове недеље као и прошле довозило се много жита на нашу пјачу, око 30—40.000 ваг.; продато је све по ф. 4.75, ф. 4.80 нов. ваган. Друге се ране слабо на пјачу довози. Јошт се помало горушице довози и она се радо купује, цена јој је ф. 2.50, ф. 2.60 н. ваган.

Дукат ф. 6.09.
Сребро 127.75.
Стање Дунава 8^ч — преко О опада.

ОГЛАСИ. СТЕЧАЈ.

на једно упразњено место у заклади Нестора Деметроваћа. У заклади Нестора Деметроваћа остало је при свршетку школске године 1866/67 једно упразњено место, на које се овим отвара стечај.

Та стипендија даје се слушаоцима правних или виших војних наука а износи на годину 250 ф. а. вр.

Ко је год рад за ово место из треће категорије стипендија моли, треба да докаже, да је православан Србин, да је доброд и примерног владања, да је сиромаш, да је изврстан у наукама и да своју молбеницу до 29 августа (10 септембра) о. г. „Матици Србској“ у Новоме Саду поднесе, и да уз њу ове исправе приложи:

1. Школска сведочанства од последња два течаја, а који права слушају и сведочбу о положеном испиту зрелости.

2. Вере достојну од дотичне жупанијске власти, магистрата или друге које јавне административне власти издаду сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то колико још деце осим њега имају.

3. Лекарску сведочбу да је проситељ здрав и да су кравије богиње у своје време на њега накламљене.

Молбенице које не буду по овом пропису достављене, не ће се моћи уважити.

Сродници основатељеви и ученици родом из В. Бечкерек имају првенство.

Изрично се даје на знање, да по вишим наредбама не сме ни један ученик у једно и исто време две или више стипендија уживати.

Из главне скупштине „Матице Србске“ држане у Новом Саду 18^{авг} августа 1866.

Подпредседник „Матице Србске“:
Стеван Брановачки.

1—3

А. Хаџић с. р.
секретар.

СТЕЧАЈ.

Србска православна новосадска обштина као руководатеља закладе Луке Миланковића отвора стечај на два упразњена места за техника и реалца у смислу интимата краљ. угарског наместништва од 18 августа 1865 бр. 41862 са спуштеном стипендијом, и то за техника са годишњих 450 фор. а. вр. а за реалца са годишњих 400 фор. а. вр.

Сваки проситељ има својој молбеници приложити:
1. Критично писмо, које ће доказати да је Србин православне источне вере.

2. Сведочбу од дотичне политичне власти о стању имања својих родитеља.

3. Сведочбу лекарску да је здравог састава телесног.

4. Школске сведоче од последња два течаја.

Молбеница којој нису приложено прописане сведоче, не ће се уважити.

У смислу основатељевог тестамена имају новосадски синови првенство наречене стипендије.

Рок стечају излази о милој Госпојини т. ј. 8(20) септемб. 1866 године.

Из седнице србске православне обштине држане у Новом Саду 21 августа 1866 бр. 80.

1—2

Председник обштине.

Стециште.

У месту Нерадину срезу Иришком упразњено је звање обштинског бележника.

На ово звање даје се годишња плата од 377 ф. 50 нов. а. вр. и слободан стан.

Сваки онај који би то звање желио и мисли да би био у стању као што треба извршивати га, ваља да до 3 (15) октобра 1866 поднесе суду овом молбеницу своју.

Жуп. срезки суд у Иригу 24 августа 1866.

1—3

Жуп. срез. судија.
Јевта Новић.